

Augsburg, 7. Dezember 1568

An Theodor Zwinger

UB Basel, Fr. Gr. I 11, fol. 312r-v; Abschrift: ebd. fol. 315r-v (ab: Quòd significas, Episcopium ...).

Druck: Gilly, Manuskripte S. 148f. (Auszug).

S. 2. Octobris, Clariss[ime] vir, domine et amice colende, literas dedi ciui cuidam Basiliensi, à quo vestras acceperam, et accuratè vobis omnib[us] rescripsi, addito etiam specimine Demosthenico. et postea bis terue scripsi. sed nihil responsi accepi. Nuper etiam quidam Augustanus perfidè me destituit. qui cum se, meo sumptu, ocium resribendi vestrum expectaturum promisisset, nescio quid causatus, aliò conuerso itinere, meas epistolas Schafhusiae se reliquisse dixit. Itaque ignarus omnium rerum, quando toties frustra scribo, quacunque de causa: facere non potero, quin ipse infirma valetudine, et alieno anni tempore, et senex et pedes, molestum iter ad vos suscipiam: nisi me tua humanitas hoc labore et sumptu leuarit: Typographos mihi verba dare, nec quicquam meum inchoasse: ex eo conijcio, quod nec per Augustanos mercatores è nondinis vestratibus, vllum ad me verbum scribere dignati sunt. Quod si ita est: reddi mihi meas lucubrationes volo. Quod si non impetro cum gratia, iure agam. Istras enim ludificationes diutius non feram. Coniecit me auunculus tuus cohortationib[us] et pollicitationibus suis in diuturnos et graues labores, iam ocium cogitantem. ἀλλ᾽ ἐκεῖνος μὲν ἡδη μακαρίτης, ἐγὼ δὲ τρισάθλιος, cui et opera et oleum perit, et istis typographicis occupationibus omnis delectatio studiorum, eaqué homini caelibi et orbo, vnicā, eripitur. Vnas tuas literas expecto. Quas nisi ante Idus Ianuarias accepero, ἐκών μὲν ἀεκόντι δὲ θυμῷ, iter ingrediar. Si autem eas per istum à quo has accipies, Argentinam ad Doctorem Sebaldum Hauenreutterum miseris: maturè ad me perferentur. Cum his scriptis in scholam ad operas meas faciendas iuissem, statim mihi tuae diu expectatae illae quidem et gratae, sed longè aliae quam vellem, redduntur, datae 17 Cal[endas] Nouembbris. Meas interim ternas aut certè binas te accepisse puto. Quòd significas, Episcopium molestè ferre, quae de coeunda societate cum Oporinianis scripsi: puto te, si vtrorunque literas legeris, intellecturum, me nequaquam duabus sedere sellis, neque vna fidelia duos dealbare parietes, sed autoritati tuae parentem, petijsse, vt Episcopius Ciceroniana, illi Isocratica excuderent, postea συμβουλευτικῶς adiecissee de lucro et sumptu communicando. Quod equidem adhuc è re vtriusque partis esse censeo: quando vtraque causam aliquam habere videtur. Proximum igitur est, vt, quoniam ex aequo et bono inter se transigere nolunt, aut ius suum persequantur sine mea iniuria: aut meas mihi lucubrationes restituant. Quas, vt ope magistratus ab illis extorqueas, Germanicas ad te literas scripsi, quas possis et ipsis et magistratui ostendere. Scis me noluisse mihi cum Oporinianis quicquam esse rei. Sed cum et ius ex emptione praetenderent, et omnia pollicerentur: causa fuisse non videtur, cur ab ijs tantopere abhorrerem. Nunc cum tanta sit eorum importunitas et cessatio: permaneo in vetere sententia: modò extorqueri ab illis integra omnia possint. Vereor enim ne coacti a magistratu, aliquid interuerant, aut aliquot folia execent, causantes aut non data sibi, aut amissa esse. De Episcopio tum bene sperare incipiam, cum promissa apparuerint. In Demosthene corrigendo et explicando pergo. Primum tomum, et enarrationes Vlpiani omnium orationum iam planè confectas habeo. Reliquos 3 tomos, Deo fortunante, antequam è Nondinis vernis Basileam redierint, absoluero. Quòd si Episcopius Demosthenem graecolatinum cum Vlpiani commentarijs et meis annotationibus edere cupit: vellem quidem eum libris à me correctis vti posse. Sed si eosdem ab Oporinianis neque gratia neque iure impetrare potuerit: mittat ex

nondinis Francofordiensibus vernis ad me vtranque Heruagianam editionem: maiorem in folio, propter commentarios Vlpiani: minorem, quia est longè emendatior. Quibus acceptis: non grauabor vtranque diligentissimè vel corrigere (vbi sine vlla temeritate potuero) vel asteriscis lectorem de quaerenda correctione admonere. Habeo quidem illa notata omnia. Sed praestaret ipsa archetypa quam correctissima edere, quam lectorem ad annotationes rejcere. Quas suo loco inserere contextui haud scio an quisquam me commodius possit. Agnosco enim in hoc, delictum quoddam meum, quod neque folia vbique, neque versus corruptorem locorum vsquam à me notati sunt. Sed de his suo tempore: quae tamen nunc indicari Episcopio velim. Quo enim maturius libros illos accepero: eò diligentius, minoreqúe cum molestia conficiam omnia. Quod superest, Excellentiae tuae maximas ago gratias, quod inter et studiorum, et aliorum negotiorum occupationes, meam quoque causam tanta fide et egisti et agis: idemqúe omnibus precibus oro, ne quid remittas de industria, donec mea opera praelis subiecta fuerint. De tribus tomis in Aresto, vt vocant, iacentibus, valde miror. Cur enim non omnes? Qui vt liberentur (cum creditoribus nihil prorsus commodare possint) te facilem impetraturum confido: vt et illud, vt Oporiniani vel sine mora Isocratica excudant, vel tibi restituant. Quae vbi acceperis, tuo arbitratu vel cum Episcopio, vel cum Thoma Guarino vel cum Perna transiges. Litigare in iudicio cum Oporinianis, mihi consultum non videtur: et vereor, ne causa caderemus, si verum est quod scribunt, meas lucubrationes in illo contractu suo contineri, magnoqúe à se redemptas esse. etsi enim ille contractus factus est in fraudem tertij, qui ego sum: neque illas Oporino opprimendi aut procrastinandi, sed quam primùm excudendi gratia dedi: quod sperabam, eum luculentum ex eis lucrum facturum, et meorum etiam commodorum rationem aliquam habiturum: tamen lites sequi et per se periculosum, et mihi, quia insolitum, etiam graue molestumqúe fuerit. Extra iudicium quidem à magistratu illis mandari posse arbitror: aut, quia non excudunt, vt tibi meo loco restituant: aut id si facere noluerint, sine vlla tergiuersatione primo quoque tempore in publicum edant, et ita edant, vt et tanti operis dignitas postulat et debitus mihi honos habeatur (!). In quo te socii tui autoritas, quem principem ciuitatis esse audio, multum iuuare poterit, ac magno me afficere beneficio. Qui si pronunciarit, aequum esse, vt isti homines meis me laboribus fraudulent: acquiescam: quos alterum iam annum iacere, et incertum esse, an vsque ad editionem viuam: quam iucundum mihi atque vtile sit, eò quisque melius aestimabit, si cogitarit, quo ipse animo futurus esset, si suam rem ita agi videret. Et tamen, vt aequitas mea intelligatur, si, antequam in Nondinas abierint, praelo Isocratem subiecerint, superiorem cessationem et frustrationem illis condonabo. Haec ad eos scribenda esse non duxi, sed postulaui,¹ vt tibi tradant. quod haud dubiè facturi non sunt, nisi coacti à magistratu, à quo si nihil impetratum fuerit: videbo num praesentia mea plus habitura sit autoritatis. Id quod ex proximis tuis literis me planè cognitum confido. Vale et ignosce. Inter multas occupationes et molestas interpellationes haec exaraui. 7. Decembris 1568.

Hiero[nymus] Wolfius.²

¹scribenda ... postulaui] am Rand korrigiert statt quoque scribam. Sin recusarint, postulabo // ²in der Abschrift eigenhändig: Augustae Vindelicorum 7. Decembris. 1568. Hiero[nymus] Wolfius Tuus.